

Intervenció sobre els agressors de Violència de Gènere: tancats o en la comunitat?

La pràctica en Medi obert

Avaluació de política pública

02.03.2022

Inés Lovelle
Psicòloga Jurídica i Forense
Prof. Associada UAB i UB
Fundació Ires

Eficàcia de programmes VIGE

Echeburúa et al. (2009) recollia canvis efectius als programes d'intervenció per a agressors dins de la presó:

- Modificació de les **cognicions prèvies** en relació amb les actituds negatives sobre la dona i sobre l'ús de la violència com una forma vàlida de solució de conflictes.
- Millora en la **capacitat per controlar l'expressió de la ira**, una reducció del grau d'impulsivitat i un augment significatiu de l'autoestima.

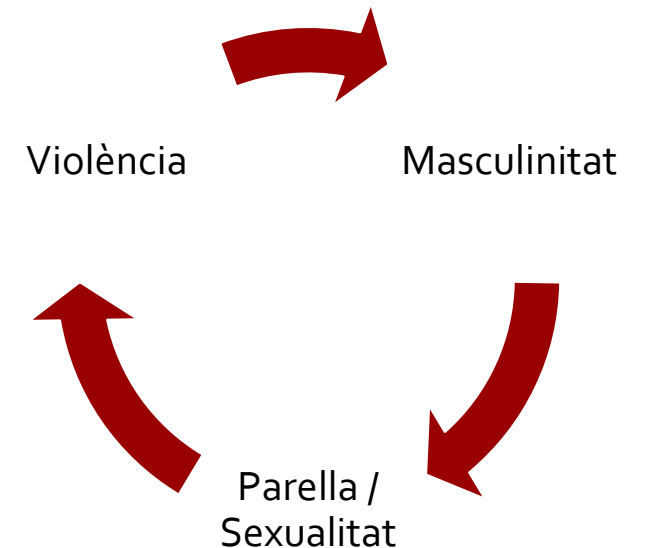
Eficàcia de programes VIGE

L'eficàcia (i/o efectivitat) dels programes sol ser avaluada per mitjà de la **reincidència i del canvi terapèutic als usuaris**.

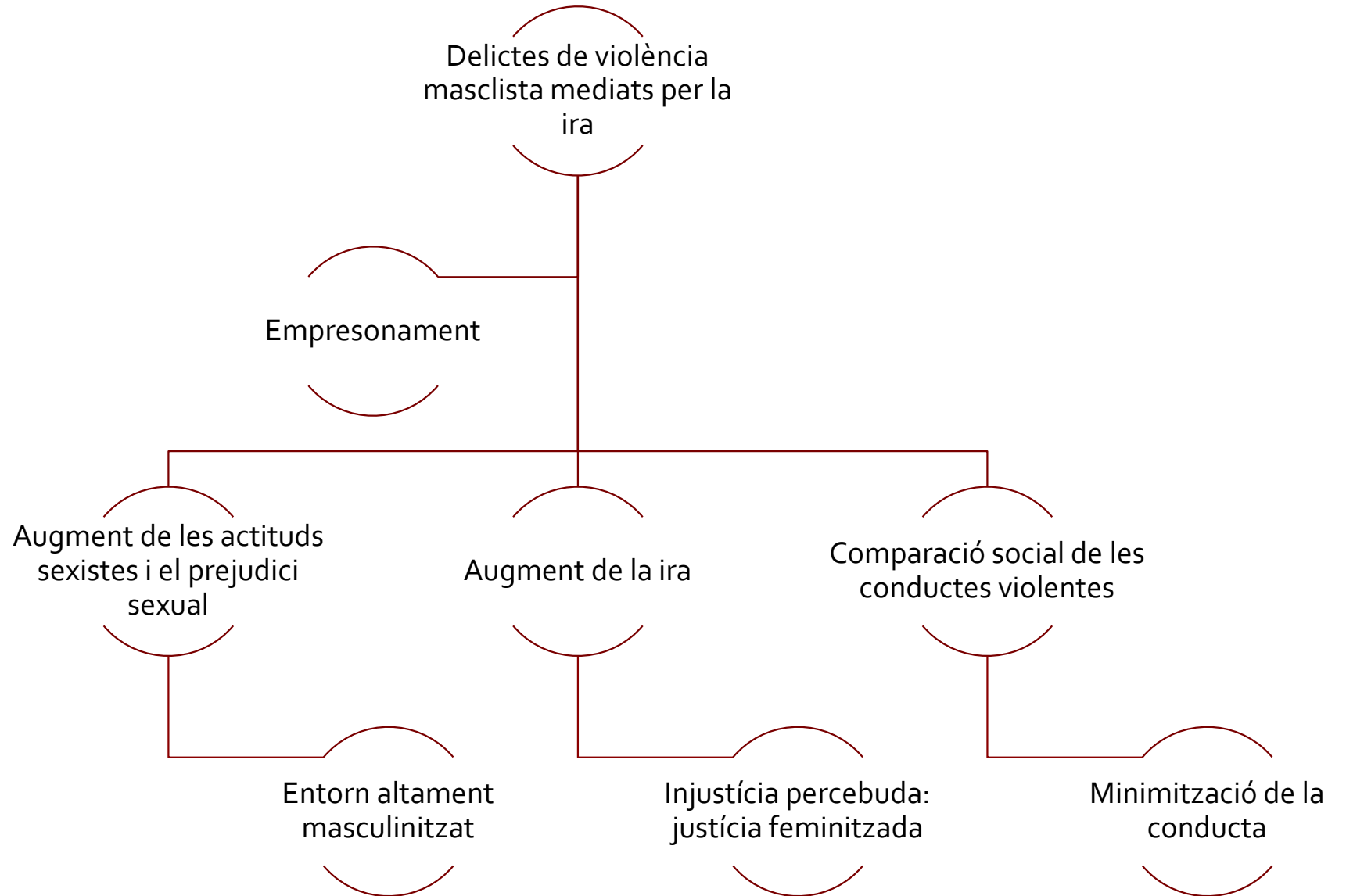
- Comportaments guiats per **la ira i la gelosia** són complexos d'eliminar, però aprendre a gestionar-la de forma alternativa és possible
- Sordi (2015) indica que els principals canvis de conducta han estat en:
 - Menys conflictes amb la parella
 - Menys actituds sexistes
 - Més assumpció de la responsabilitat en els conflictes

Vincula't – Fundació Ires

- Programa de **10 sessions** penats VIGE.
- Centro Penitenciari Obert 2 de Barcelona (Trinitat Vella).
- Inicialment grupas **per 10-12 persones**, amb el COVID això s'ha **reduït tenint un impacte positiu en l'execució del projecte**.
- Cada sessió té una durada de dues hores.
- Les activitats giren en torn a:

Reflexions posteriors a la intervenció

Reflexions posteriors a la intervenció

Entorn altament masculinitzat	Injustícia percebuda: justícia feminitzada	Comparació social: Negació, minimització, justificació
Comportaments típicament masculins per mantenir l'honor.	"Les dones ens han portat aquí" (polítiques, jutgesses, treballadores socials, psicòlogues)	"A presó es veu gent que <i>sí</i> ha fet coses greus"
Masculinitat associada a determinades classes socials (comparteixen trajectòries vitals)	Els homes còmplices.	"El que jo vaig fer no era per tant".

Quin impacte te tot això en la intervenció?

Reflexions posteriors a la intervenció

- Quin impacte te que a presó **no hi hagi** (gairebé) **homes amb nivell socioeconòmic elevat**?
 - ↓ **assumpció de responsabilitat** “No he fet res dolent sinó simplement soc pobre”.
 - L’assumpció de la **masculinitat** habilita l’ús de la violència (**mecanisme d’afrontament**) davant de situacions que **posin en risc l’honor o el respecte**.
 - La **presó** és un entorn masculinitzat → l’honor i el respecte garanteixen **supervivència**.
 - La masculinitat de nivell socioeconòmic elevat és percebuda com èxit social.

Reflexions posteriors a la intervenció

- Te algun impacte en la intervenció amb perspectiva de gènere la **percepció de justícia “feminitzada”**? I el fet de ser una dona?
 - Aquesta percepció afecta a la intervenció ja que **no volen sentir a discursos obertament feministes** i mostren **elevada reactància**.
 - **No és problema ser dona per intervenir en aquests casos**, però possiblement els recursos desplegats per la intervenció són diferents. La percepció i les expectatives posades en els/les professionals no són els mateixos.
 - Estereotip gènere pot afavorir: *"Amb tu ens podem obrir més, perquè hi ha temes que mai parlaríem amb un psicòleg tio"*
 - Estereotip de gènere pot perjudicar: *"Un home pot entendre millor alguns temes"*

Reflexions posteriors a la intervenció

- Te algun impacte en la **intervenció la comparació social** activada a presó en funció dels delictes comesos? Es recomanable confrontar directament la negació, minimització i/o les justificacions?
 - Sí te impacte directe ja que habitualment els homes busquen comparar els seus casos amb els seus greus o inclús altres delictes (Ex: sexuals).
 - La **negació** del delicte no es pot confrontar grupalment.
 - La **minimització** del delicte s'ha de poder confrontar al grup.
 - La **justificació** del delicte l'han de poder expressar.

Què implica tot això a la intervenció?

- La intervenció **ha de tenir perspectiva de gènere**, però ha de passar **desapercebuda**.
- S'ha d'atendre a **processos psicosocials** vinculats a:
 - **L'empresonament:**
 - Efectes de la presó en el jo (especialment condemnes llargues) → pèrdua de identitat socials pro-socials.
 - Efectes de la presó en l'ajust comunicacional: "Sabem el que volen sentir els psicòlegs".
 - **Victimització en històric:** llindar del que és la violència.
- S'ha d'atendre a possibles problemes a nivell **psicopatològics**.

Aspectes positius a la nostra experiència d'intervenció

- **Majors taxes d'adherència al grup:** +/- 90% d'assistència al grup.
 - **Grups petits** (6-8 persones): ajuden a la confrontació de les idees, a sentir-se escoltat i crear vincles de confiança.
 - Les persones estan **pre-seleccionades i acompanyades per l'equip del CO.**
 - **Activitats estructurades en funció del tema a parlar i reflexives** (debat). No hi ha una solució, s'ha de pensar i arribar a acords grupals. Apareixen més situacions de confrontament entre ells.
 - "Home, però no feies res per cuidar la parella" → "Crec que no he fet coses bé"
 - Si hi ha **elevada resistència a la participació inicial:** començar per la gestió emocional i parlar de la ràbia de l'empresonament.
- **Homes satisfets un cop finalitzada la intervenció:** perceben que és aplicable al seu quotidià, alguns mostren interès per conèixer recursos.
- **Finalització del grup havent acabat condemnes o bé en situació de llibertat condicional.**

Dificultats a la nostra experiència d'intervenció

- Poc temps de les persones a tercer grau fa que hi hagi pocs casos amb els que treballar (sobreesforç de l'equip de CO).
- Selecció de casos: molts negadors és perjudicial per la intervenció grupal.
- Els casos que han passat per programes arriben amb la teoria i minimitzen la necessitat del reforç.
 - Quan fem *role playing* costa aplicar la teoria o expliquen situacions que viuen al dia a dia on es corrobora que no han aplicat el que han après del contingut ("memoritzat" o falta de pràctica).

Reflexions finals

- La intervenció en tercer grau permet anar avaluant la posada en marxa en l'entorn natural dels recursos personals que s'han treballat dins de presó → major oportunitat per la posada en pràctica amb noves parelles.
- S'ha d'atendre a la modulació que produeix l'experiència de l'**empresonament** en les actituds sexistes i prejudicis sexuals, la manca de persones de nivell socioeconòmic més elevat, la comparació amb els delictes d'altres persones.
- Cal pensar sobre els recursos professionals per reduir les resistències al canvi: quan sí/quan no confrontar, com fer ús de les avantatges del propi grup en la intervenció i quins riscos té.

MOLTES GRÀCIES PER LA VOSTRA ATENCIÓ

Inés Lovelle

Prof. Associada UAB i UB

Fundació Ires